



Crna Gora
Ministarstvo poljoprivrede,
šumarstva i vodoprivrede



IPARD

IPARD ZA TEBE

TREĆE IZDANJE

JUL-SEPTEMBAR

U OVOM BROJU:

01: Eksperti iz Hrvatske sa crnogorskim kolegama na trodnevnoj radionici povodom pripreme akreditacionog paketa za agroekološku mjeru IPARD III programa

02: 453 aplikacije primljene za poslednje objavljene javne pozive Mjera 1 i 3

03: Kako do registrovanog i odobrenog objekta u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove?

04: Najčešće greške prilikom apliciranja za IPARD Peti javni poziv za Mjeru 1

05: Veće mogućnosti podrške dostupne kroz IPARD III progam

06: Naša priča o uspjehu - Željko Mitrić – „Pčelarstvo kao porodično naslijeđe unaprijeđeno podrškom kroz IPARD program“



01 Eksperti iz Hrvatske sa crnogorskim kolegama na trodnevnoj radionici povodom pripreme akreditacionog paketa za agroekološku mjeru IPARD III programa

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore organizovalo je trodnevnu radionicu, od **18. do 20. jula 2023.** godine, koja predstavlja dodatnu obuku službenicima Ministarstva sa ciljem prenošenja znanja i iskustva eksperata iz Republike Hrvatske u dijelu propisa koji se regulišu kroz agro-ekološko-klimatske mjere.

Gosti su bili eksperti iz ove oblasti gospodin **Marin Kukoč** i gospođa **Sanja Krivanek Mahuljanin**, koji su tokom obuke o IPARD Agro-ekološkoj Mjeri 4 predstavili kritične tačke prilikom programiranja, monitoringa, evaluacije, promocije i implementacije ove mjere.

Kroz agro-ekološko-klimatske mjere podrška će biti usmjerena na organsku poljoprivredu, adekvatno upravljanje planinskim pašnjacima i očuvanje autohtonih genetičkih resursa.

Predstavnici Ministarstva imali su priliku da u direktnoj komunikaciji razmjene iskustva o dosadašnjim preuzetim aktivnostima, administrativnoj proceduri i zahtjevima IPARD III regulatornog okvira koji će biti utvrđen odgovarajućim priručnicima i procedurama, kao i da od hrvatskih kolega čuju o najčešćim greškama u toku implementacije ove mjere.

Ovom mjerom će se podržati poljoprivredna gazdinstva koja prave iskorak u svojim metodama i praksama upravljanja poljoprivrednom proizvodnjom i dobrovoljno preuzimaju dodatne obaveze kada je riječ o standardnoj proizvodnji i očuvanju životne sredine i biodiverziteta.

Ministarstvo radi na procedurama za implementaciju IPARD III programa, i u toku je priprema paketa za akreditaciju ove mjere, pa je prenošenje iskustva hrvatskih kolega veoma značajno za predstavnike crnogorskog Ministarstva.

02 453 aplikacije primljene za poslednje objavljene javne pozive Mjera 1 i 3

Tokom 2023. godine Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede objavilo je dva javna poziva kroz IPARD II program.

Peti Javni poziv za dodjelu sredstava finansijske podrške za Mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i proizvoda ribarstva“ objavljen je 6. februara i rok za podnošenje aplikacija bio je do 6. marta 2023. godine. Na adresu Direktorata za plaćanje, odnosno IPARD Agencije pristiglo je ukupno **39 aplikacija**. Sve uslove tražene javnim pozivom ispunilo je 29 korisnika koji su potpisali ugovore i krenuli u realizaciju svojih investicija. Ukupna vrijednost ugovorenih investicija je **11.8 mil. eura**, a ugovoreni iznos podrške je **5 mil. eura**.



Najveći broj investicija odnosio se na nabavku specijalizovane opreme, mašina i uređaja za preradu voća, povrća i mesa, kao i na nabavku specijalizovanih vozila za transport gotovih proizvoda. Ova mjera namjenjena je podršci prerađivačkim kapacitetima i ima za cilj unaprjeđenje subjekata u poslovanju hranom, kako bi isti ispunili EU standarde u pogledu bezbjednosti hrane i imali mogućnost nesmetanog stavljanja proizvoda na tržište.

Prihvatljivi troškovi kroz Mjeru 3 bili su od **40.000 eura do 1.500.000 eura**.

Kroz objavljeni javni poziv podržavala se isključivo nabavka specijalizovane opreme, mašina i uređaja za preradu, specijalizovanih vozila, te opreme za tretman otpada, zaštitu životne sredine i obnovljive izvore energije.



Peti javni poziv za Mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“

Peti Javni poziv za dodjelu sredstava podrške za Mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ objavljen je 15. maja i rok za podnošenje aplikacija bio je do 15. juna 2023. godine. Kroz objavljeni javni poziv zainteresovani poljoprivredni proizvođači imali su mogućnost nabavke nove mehanizacije i opreme, dok je iznos prihvatljivih troškova bio između 10.000 eura i 500.000 eura.

Zainteresovanost je bila izuzetno velika i primljeno je ukupno **414 aplikacija**, sa vrijednosti investicija **29,6 mil. eura** i traženom podrškom u iznosu od **16,7 mil. eura**.

Najveći broj prijavljenih projekata je iz **sektora mlijeka**, odnosno 218 projekata, ukupne vrijednosti 14.8 mil. eura, tj. iznos zahtijevane podrške je 8.45 mil. eura, zatim iz sektora voća i povrća, tj. 140 projekata, ukupne vrijednosti 8.8 mil. eura, tj. iznos podrške 4.9 mil. eura, 27 projekata iz sektora mesa, ukupne vrijednosti 2.17 mil. eura, dok je iznos zahtijevane podrške 1.24 mil. eura, 9 projekata iz sektora vinogradarstva u vrijednosti 0.89 mil., iznos podrške je 0.46 mil. eura, 5 projekata iz sektora jaja, odnosno 1.33 mil. eura, iznos podrške je 0.7 mil. eura, 3 projekta iz sektora pčelarstva, ukupne vrijednosti 0.06 mil. eura, a iznos podrške 0.03 mil. eura,

2 projekta iz sektora maslinarstva, ukupne vrijednosti 0.08 mil. eura, iznos podrške je 0.05 mil. eura i 1 projekat iz sektora ribarstva, ukupne vrijednosti 0.5 mil. eura, tj. iznos podrške 0.3 mil. eura.

Devet aplikacija kroz zahtjev za dodjelu podrške se nije jasno odlučilo za sektor apliciranja i zahtijevani iznos investicije za iste iznosi 0.99 mil. eura, dok je iznos tražene podrške 0.5 mil. eura.

U odnosu na opštinu investiranja, najveći broj aplikacija je iz **Bijelog Polja – 86 aplikacija** i **Nikšića – 63 aplikacije**.



KAKO

do registrovanog i odobrenog objekta u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove?

Subjekt u poslovanju hranom dužan je da, prije nego otpočne da obavlja djelatnosti u objektu koji podliježe registraciji, podnese zahtjev za registraciju, odnosno odobravanje objekta Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.

Registrovan odnosno odobren objektat je i uslov koji se mora ispuniti kako bi dobili sredstva podrške kako kroz Agrobudžet tako i kroz IPARD program.

Kompletne informacije o samom upisu, dokumentaciji koju je potrebno dostaviti, iznosu taksu koje je potrebno uplatiti, mogu se pronaći u „Uputstvu o načinu upisa u centralni registar registrovanih, odnosno odobrenih objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane“, koje se može direktno preuzeti sa internet stranice [Uputstvo o načinu upisa u centralni registar registrovanih odnosno odobrenih objekata \(www.gov.me\)](#), a detaljnije informacije mogu se dobiti direktno u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, koja se nalazi na adresi

Bulevar Serdara Jola Piletića br.26, 81000 Podgorica, poslati email na email adresu: upravazabezbjednosthrane@ubh.gov.me, ili pozvati na broj telefona 020 201 945.

Pored Uputstva sa pomenute internet stranice mogu se preuzeti obrazci potrebni za prijavu u zavisnosti od potrebe subjekta u poslovanju hranom (**Obrazac 1** - Zahtjev za registraciju objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane neživotinjskog porijekla - ovaj obrazac se koristi i za registraciju objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane neživotinjskog porijekla proizvedene na poljoprivrednom gazdinstvu isključivo od proizvoda koji potiču sa sopstvenog gazdinstva; **Obrazac 2** - Zahtjev za odobravanje objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane neživotinjskog porijekla; **Obrazac 3** - Zahtjev za odobravanje objekata koji imaju mali obim proizvodnje, prerade i obrade, ili koji proizvode tradicionalne proizvode ili koriste tradicionalne metode proizvodnje hrane.)

Obavezna je registracija objekata u kojima se obavlja djelatnost primarne proizvodnje hrane, kao što su objekti za proizvodnju i pakovanje jaja, kokoški, prepelica i ostale živine; proizvodnju, punjenje i/ili pakovanje meda i pčelinjih proizvoda; proizvodnju sirovog mlijeka. Zatim i objekti u kojima se sakuplja sirovo mlijeko sa više gazdinstava za potrebe jednog objekta za preradu mlijeka (sabirni centar); uzgajališta školjki; ribnjaci /uzgajališta ribe; brodovi, osim broda hladnjače i broda fabrike; uzgajališta puževa; i drugi objekti u kojima se obavlja djelatnost primarne proizvodnje hrane, uključujući samoniklo bilje. Takođe objekti u kojima se obavljaju djelatnosti proizvodnje, prerade i distribucije hrane, nakon primarne proizvodnje koji podliježu registraciji su objekti za: prodaju na malo hrane krajnjem potrošaču (trgovine na malo, apoteke i druge specijalizovane prodavnice, ugostiteljski objekti i tržnice/pijace); prodaju na veliko hrane /skladištenje hrane/ distributivni centri (sa ili bez temperaturnog režima); proizvodnju i/ili preradu i/ili pakovanje malih količina primarnih proizvoda životinjskog i/ili neživotinjskog porijekla na porodičnom poljoprivrednom gazdinstvu.

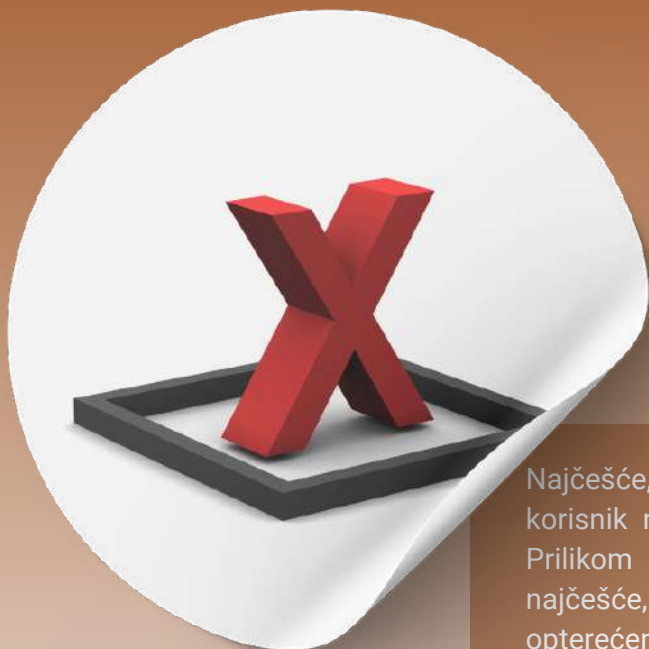
Obavezno je odobravanje objekata u kojima se obavljaju djelatnosti proizvodnje, prerade i distribucije hrane životinjskog i neživotinjskog porijekla, kao što je: klanje i rasijecanje mesa papkara i kopitara; klanje i rasijecanje mesa živine i lagomorfa; klanje i rasijecanje mesa divljači iz uzgoja; rukovanje i rasijecanje divljači; proizvodnju mljevenog mesa, mesnih prerađevina i mehanički odvojenog mesa (MOM); preradu mesa; žive školjke, ali i proizvodnja alkohola i/ili nealkoholnih pića; proizvodnja vina; proizvodnja piva; proizvodnja ulja; proizvodnja brašna i soli; proizvodnja konditorskih proizvoda; proizvodnja sladoleda (prodaja drugim subjektima); proizvodnja/sakupljanje/obrada/flaširanje prirodne mineralne vode i izvorske vode; prerada voća i/ili povrća i/ili pečurki i/ili aromatičnog bilja; proizvodnja hleba, peciva i kolača (prodaja drugim subjektima); pakovanje/prepakivanje, skladištenje i prodaja na veliko hrane neživotinjskog porijekla; narezivanje, pakovanje, skladištenje i prodaja na veliko hrane neživotinjskog porijekla.

04 Najčešće greške prilikom apliciranja za IPARD Peti javni poziv za Mjeru 1

Kroz tekst u nastavku prikazane su najčešće greške koje su aplikanti pravili prilikom apliciranja na Peti IPARD javni poziv za Mjeru 1, kako kroz administrativnu, tako i kroz kontrolu na terenu.

Greške koje se uočavaju prilikom administrativne kontrole:

- Upis u Registar poljoprivrednih gazdinstava nakon objave Javnog poziva
- Upis u Upravu za bezbjednost hrane nakon objave Javnog poziva
- Nepotpuna dokumentacija
- Neprihvatljiva investicija
- Neispunjavanje uslova propisanih zakonom, uredbom i javnim pozivom
- Ekonomska neodrživost gazdinstva
- Protiv podnosioca zahtjeva pokrenut krivični postupak, postupak stečaja ili likvidacije, ili je za krivična djela protiv imovine, platnog prometa i privrednog poslovanja i službene dužnosti



Greške koje se uočavaju prilikom kontrole na terenu:

Najčešće, usljed želje za što boljim prikazom gazdinstva, korisnik navodi dosta nerelevantnih stvari koje posjeduje. Prilikom kontrole na terenu ove stavke se provjeravaju i najčešće, ili nijesu prisutne na gazdinstvu ili su dodatno opterećenje za korisnika i kontrolore – **preporuka: navesti samo stavke koje su vezane za investiciju i koje su u vlasništvu korisnika;**

- Kod navoda objekata, najčešće se unesu podaci o dimenzijama i/ili površini koje nijesu rezultat mjerenja već proizvoljne ocjene, ovim se pojavljuje nepoklapanje prilikom terenske kontrole – **preporuka: prilikom navoda u dokumentaciji izmjeriti objekte i navesti tačne podatke;**
- Kod navoda vezanih za parcele, često se u zahtjev unesu pogrešni brojevi parcela, prilikom terenske kontrole utvrdi se da je greška u navodu parcele, ovo je greška koja može dovesti u pitanje odobravanje projekta, jer je vezana za provjeru kriterijuma prihvatljivosti – **preporuka je da se posebna pažnja usmjeri na podatke o površinama prilikom popunjavanja zahtjeva;**
- Prilikom kontrole životinja, sticajem okolnosti dolazi do gubitka ušnih markica ili uginuća grla, podnosioci zahtjeva najčešće ili nijesu prijavili veterinaru ili nemaju dokaz o istom. Isto se odnosi na sektor mesa i čuvanje otkupnih blokova – **preporuka: po gubitku ušne markice ili uginuću grla, isto prijaviti veterinaru uz preuzeti dokaz o prijavi (dokaz je potrebno čuvati u svojoj arhivi) i da se čuvaju otkupni blokovi kao dokaz o klanju životinje;**
- Prilikom terenske kontrole, česte su izjave kako stoka, mehanizacija, oprema i sl. nijesu na gazdinstvu već su rentirana, data na korištenje, izdignuta i dr. i da u tom danu ne mogu biti predmet kontrole - **preporuka je da prilikom najave kontrole na terenu korisnik obavijesti kontrolora o svim promjenama na gazdinstvu.**
- Prilikom komunikacije vezano za najavu kontrole na terenu, često je slučaj da kontakt nije u funkciji ili je ostavljen kontakt drugog lica (konsultanta, članova porodice...), pa se ovim ne može najaviti teren podnosiocu zahtjeva – **preporuka: provjeriti kontakt telefon unijet u zahtjev; u slučaju promjene obavijestiti o istom. Kod odsustva iz zemlje ili sl. potrebno je uz dokumentaciju dostaviti i saglasnost za drugo lice koje može predstavljati korisnika;**
- Prilikom kontrole na terenu dešava se da stavke koje su predmet nabavke postoje na gazdinstvu čime se pojavljuje sumnja da je stavka već nabavljena – **preporuka je da se za ovakve stavke navede u biznis planu da već postoje na gazdinstvu i da je u planu nabavka nove (jedne ili više);**

04

Veće i šire mogućnosti podrške dostupne kroz IPARD III program



IPARD Upravljačko tijelo u direktnoj komunikaciji sa Evropskom komisijom, osluškujući i uvažavajući predloge i sugestije crnogorskih poljoprivrednih proizvođača, kontantno radi na unaprijeđenju i proširenju mogućnosti koje, u skladu sa samim procedurama i pravnim okvirima mogu pružiti programi bespovratne podrške.

U nastavku su neke od prednosti koje nam donosi IPARD III program, u odnosu na IPARD II program.

PREDNOSTI IPARD III programa



Počotnici mogu aplicirati za podršku!

Počotnici u poljoprivredi, koji se u trenutku objavljivanja javnog poziva nijesu bavili poljoprivrednom proizvodnjom mogu se prijaviti ako se investicija odnosi na sektor proizvodnje mesa, sadnju višegodišnjih zasada ili izgradnju plastenika, i ako na dan podnošenja zahtjeva za isplatu, gazdinstvo ispunjava minimalni nivo proizvodnje, u okviru sektora u koji je investirao. Ukupan broj podržanih projekata po gazdinstvu, po javnom pozivu, ograničen je na jedan.



Za Mjere 1 i 3 nema ograničenja u pogledu broja podržanih projekata!

U okviru IPARD III programa, korisnik nije ograničen u pogledu broja podržanih projekata, ali može da primi ukupnu podršku od najviše 2.000.000 EUR javne podrške u okviru Mjere 1, a 3.000.000 EUR javne podrške u okviru Mjere 3 ukupno za programske periode IPARD II i IPARD III programa.

U okviru Mjere 1, maksimalno 20% ukupnog početnog budžeta za mjeru može se potrošiti na nabavku traktora.



Povećana maksimalna vrijednost investicije za Mjeru 1!

Maksimalna vrijednost ukupne prihvatljive investicije za Mjeru 1 – Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava povećana je u odnosu na prošli programski period (IPARD II) sa **500.000 EUR na 650.000 EUR.**



Smanjena minimalna i povećana maksimalna vrijednost investicije za Mjeru 3!

Minimalna vrijednost smanjena sa 40.000 EUR na 30.000 EUR, dok je maksimalna vrijednost ukupne prihvatljive investicije povećana u odnosu na prošli programski period (IPARD II) sa 1.500.000 EUR na 2.000.000 EUR.



Povećana maksimalna vrijednost investicije za Mjeru 7, podmjeru 7.1!

Maksimalna vrijednost ukupne prihvatljive investicije za Mjeru 7 – Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja, podmjera 7.1 - Podrška investicijama za razvoj ruralnog turizma povećana je u odnosu na prošli programski period (IPARD II) sa 150.000 EUR na 200.000 EUR.



Sertifikovani organski proizvođači mogu ostvariti do 70% podrške!

Kroz Mjeru 1 i Mjeru 7 IPARD III programa sertifikovani organski proizvođači mogu ostvariti podršku u iznosu do 70% vrijednosti prihvatljivih troškova.

Kroz Mjeru 7, podmjera 7.1 - Podrška investicijama za razvoj ruralnog turizma podržavaju se i investicije koje se realizuju ispod 600 mnv!

U područjima ispod 600 metara nadmorske visine, investicije će biti prihvatljive samo za poljoprivredna gazdinstva koja se bave uzgojem vinove loze i/ili maslina. Investicije se moraju realizovati na površini na kojoj se odvija poljoprivredna proizvodnja, poštujući sve zakonske uslove za izgradnju objekata.



Investicije koje se odnose na izgradnju novih objekata prihvatljive su samo ako korisnik, pored izgradnje novih objekata, realizuje investiciju u obnovljive izvore energije.





06 Naša priča o uspjehu - Željko Mitrić – „Pčelarstvo kao porodično naslijeđe unaprijedeno podrškom kroz IPARD program”

Sam put do uspješnog gazdinstva nije bio nimalo lak. Dosta je bilo uspona i padova. Uz podršku, koju je ostvario kroz IPARD program izgradio je objekat i nabavio kontejner za prevoz košnica kao i SMS vagu. Ukupna vrijednost investicije bila je 33.848,44€, a ostvario je bespovratnu podršku u iznosu od 23.693,91€, koja mu je itekako bila od velike koristi.

“Pčele idu na zimovanje na primorje, a na pašu idu na planinu. Tako da se to sa kontejnerima mnogo lakše obavlja. Imamo primorski med koji pčele sad ovih dana prikupljaju.

U jesen imamo jedan interesantan med koji je karakterističan za područje Luštica gdje pčele zimi borave. To je med od maginja koji je izuzetno kvalitetan i tražen. Imamo i livadski med koji pčele sakupljaju u toku ljeta ovdje i na planini” — objašnjava Mitrić.

Priča našeg pčelara, gospodina Željka Mitrića, iz sela Sinjac, opština Plužine, počinje još prije četrdesetak godina, kada je nabavio prve košnice i naselio ih pčelama. „Pčelarstvo sam dobio u naslijeđe od svog đeda i oca, uz njih rodila se i moja ljubav prema pčelama“, kazao je naš sagovornik.

Pored pčelarstva, koje je tradicija u domu Mitrića, aktivnosti svog gazdinstva proširili su i uslugama ruralnog turizma.

U ponudi imaju 4 sobe i 7 ležajeva. Njihovi gosti mogu u dogovoru sa domaćinima dobiti i usluge pripreme hrane u skladu sa njihovim potrebama i afinitetima.

Takođe, mogu aktivno učestvovati u raznim aktivnostima na gazdinstvu, kao što su aktivnosti u bašti i plasteniku, kosidbi i kupljenju sijena, zatim raznim poslovima u pčelinjaku, pecanju na jezeru, dok na jesen mogu učestvovati u poslovima branja i skladištenja voća kao i pripreme tropa za pečenje rakije.

“

„Na ovaj način zaokružili smo priču, iskoristili ljepote i bogatstvo prirode koje nas okružuje, trudeći se da svim turistima pružimo što veći ugođaj i doživljaj koji će pamtiti i dalje preporučivati, a uz sve to i kupiti naš med, po koji se većina njih rado i vraća“, kazao je uz osmijeh gospodin Mitrić.

”

”

Naglašavajući da je porodica okosnica svega, i na svoju djecu, sinove Miloša i Luku nastoji da prenese ljubav ka pčelarstvu, a oni su već aktivno uključeni i dosta pomažu.

Pozvao je poljoprivredne proizvođače da održavaju tradiciju i razvijaju porodične poslove uz korišćenje dostupnih, bespovratnih sredstava podrške IPARD programa Evropske unije.

Info kutak

PRIPREMA I REALIZACIJA BILTENA

IPARD UPRAVLJAČKO TIJELO
DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

Rimski trg 46, Podgorica, Crna Gora

Možete zakazati sastanak na nekom od brojeva telefona:

Direktorat za plaćanja



Moskovska 101, Podgorica



Tel: 020 672 007 / 020 672 026 / 067 205 790

Direktorat za ruralni razvoj



Rimski trg 46, Podgorica



Tel: 020 482 222 / 020 482 150



Zapratite na Instagram i Facebook zvaničnim nalozima:

ipardzatebe 

ipardzatebe 

Pratite sve informacije na 
www.gov.me/ipard

Ovaj bilten ne predstavlja propis niti drugi pravni akt, već je isključivo informativnog karaktera. Sadržaj ove publikacije ne mora nužno odražavati stavove Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, kao ni Evropske unije. Izdavač i autori ne mogu snositi odgovornost za štetu koja bi eventualno mogla nastati u vezi s korišćenjem ovog biltena.